

BUDGETUNDERLAG

2017

sst

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

SST
NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

*Till
Regeringen
Kulturdepartementet*

BUDGETUNDERLAG FÖR 2017

Nämnden för statligt stöd till trossamfund, SST, överlämnar härmed budgetunderlag för budgetåret 2017 till regeringen. Budgetunderlaget innehåller även SST:s förslag till prioriteringar och utveckling. Dokumentet beslutades vid SST:s sammanträde 2016-02-16.

Utgiftsområde 17 Trossamfund

9.1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

9.2 Stöd till trossamfund

tkr	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
År	2015	2016	2017	2018	2019
Förvaltning 9.1	9.113	9.837	13.323	13.641	13.829
Stöd 9.2	92.296 □	91.894 □□	116.900	116.906	116.906

□ dessutom har beslut fattats om projektbidrag vilka ännu ej utbetalats

□□ anvisat anslag kommer att reduceras med statens kostnad för avgiftsuppbörd och blir då ca 3 milj kr lägre

Anslag 9.1: Prognos 2016 redovisas enligt beslut i regleringsbrev. Beräkningar för år 2017 följer intentionerna i detta budgetunderlag och för år 2018 och 2019 har beräkningar gjorts med samma procentuella påslag som i regeringens budgetproposition.

Anslag 9.2: Prognos och beräkningar för åren 2016 – 19 har gjorts i kostnadsläge 2016.

1. SAMMANFATTNING

Anslag 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Summa: 13.323.000 kr

Anslag 9:2 Stöd till trossamfund

Organisationsbidrag	70.000.000 kr
Verksamhetsbidrag	11.500.000 kr
Projektbidrag	35.400.000 kr
Summa:	116.900.000 kr

SST förslår följande höjningar av anslaget:

- en uppräknig av förvaltningsanslaget med 3.400.000 kr
- en allmän uppräknig av organisationsbidraget med 13.500.000 kr
- en uppräknig av verksamhetsbidraget med 1.100.000 kr
- en uppräknig av projektbidraget med 10.750.000 kr

2. BAKGRUND

Som underlag till budgetunderlaget och hänvisas till SST:s års-redovisning för 2015, samt uppgifter om antalet betjänade inom trossamfunden 2014 (bilaga).

3. INLEDNING

Trossamfundens roll i, och betydelse för, samhället har fortsatt att öka under senare år. I både budgetpropositionen för 2015 och 2016 tar regeringen upp trossamfunden som en omistlig del av civilsamhället och visar på det nödvändiga och självklara bidraget som trossamfunden ger till både samhället och enskilda medborgare när det gäller kunskap, förståelse och respekt för andra och stöd i etiska och existentiella frågor. Regeringen tar också upp trossamfundens unika bidrag i integrationsprocesser och stora samhällsin-satser i form av andlig vård inom sjukvården, generationsöverskridande verksamhet, socialt ansvarstagande för utstötta människor med mera. Regeringen tar också särskilt upp att många religiösa lokaler blivit måltavlor för hat och skadegörelse, något som är oacceptabelt i ett öppet och demokratiskt samhälle.

Under de första 12 åren på 2000-talet höjdes inte statsbidraget till SST. Med tanke på inflation, löneökningar och allmänna kostnadsökningar har det i realiteten sänkts. År 2012 höjdes statsbidraget glädjande nog med 20% så att det kom till den nivå som det borde ha legat på om en vanlig årlig uppräknig hade skett. År 2013 återkom de 10 mil-joner i lokalbidrag som riksdagen tillfälligt sänkte lokalbidraget med år 1997. Likaså

skedde en ökning med 3 miljoner till den andliga vården inom sjukvården. I förra årets och i årets budget finns extra satsningar till säkerhetshöjande åtgärder.

Fortfarande ligger många uppgifter och utmaningar framgent, t ex att:

- trossamfunden tydligare ses som en del av civilsamhället med deras unika bidrag i integrationsprocesser genom att skapa mötesplatser, ge rum för mål- och meningsfrågor i en för många invandrare kaotisk situation, skapa bryggor mellan hemland och ens nya land. Något som särskilt accentuerats under 2015 i samband med de flyktingströmmar som sökt sig till Sverige.
- de trossamfund som i huvudsak betjänar invandrare växer genom bland annat de politiska händelser som äger rum världen över och därför behöver bygga upp eller vidareutveckla en basstruktur av gudstjänst- och församlingslokaler också utanför storstadsområdena, anställa utbildade religiösa funktionärer och bygga upp en fungerande administration.
- efterfrågan är fortsatt stor av trossamfundens närvaro genom den andliga vården inom sjukvården, inte bara för patienter utan också för personal, också när det gäller katolsk, ortodox, muslimsk och buddhistisk närvaro.
- behovet att föra en gemensam dialog, på alla plan och runt om i landet, kring värderings- och värdegrundsfrågor ökar i den berikande mångfald som Sverige mer och mer utgör.
- utmaningen för trossamfunden att bearbeta och motarbeta frågor kring våld, diskriminering och isolationism växer.
- efterfrågan ökar kring samverkan mellan SST, trossamfunden och kommuner/landsting/regioner när det gäller frågor kring både när krisen har inträffat och att arbeta förebyggande kring frågor som rör social hållbarhet.
- tillsammans med andra myndigheter motverka hatbrott mot religiösa lokaler och försvara alla individers rätt att utöva sin religion.

Detta sammantaget gör att SST återkommer med ett budgetunderlag som särskilt vill lyfta fram behovet av att ytterligare stärka organisationsbidraget, fortsätta utöka lokalbidraget inkl säkerhetshöjande åtgärder, behovet av att fortsätta satsa på den andliga vården inom sjukvården och stärka SST:s arbete inom krisberedskap och förebyggande arbete.

4. ALLMÄNT

SST:s verksamhet baseras på Lag om stöd till trossamfund, SFS 1999:932 och Förordning om statsbidrag till trossamfund, SFS 1999:974 (med senare ändringar).

Regeringen framhåller i proposition 1998/99:124 *"Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret m.m."* religionens positiva roll och betydelse: "Trossam-

fund är generellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen och denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på.” (sid. 60).

I budgetpropositionen för år 2016 skriver regeringen: ”Regeringen anser att stödet till trossamfunden är viktigt inte minst för att nya samfund som representerar den allt större religiösa mångfalden i Sverige ska kunna etablera sig och utvecklas.”

I förordningen är 22 trossamfund och samverkansorgan som är berättigade till statsbidrag uppräknade. Samverkansorganet Islamiska samarbetsrådet (ISR) representerar numera 6 organisationer. I samverkansorganet Ortodoxa och österländska kyrkors ekonomiska råd (OÖKER) ingår 17 trossamfund. Sveriges buddhistiska samarbetsråd (SBS) består av 22 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.

Inom de bidragsberättigade trossamfunden finns omkring 2.570 församlingar varav cirka 890 fått organisationsbidrag och ytterligare 47 har fått etableringsbidrag.

Totalt 63 trossamfund har fått bidrag under 2015.

En betydande verksamhet

För år 2014 redovisade de trossamfund som föregående år var bidragsberättigade 761. 584 betjänade personer vilket var en ökning med 15 757 personer jämfört med året innan. Detta i huvudsak beroende på att fler trossamfund blivit statsbidragsberättigade.

Verksamheten inom de bidragsberättigade trossamfunden är betydande. Enligt Sverigeräkningen 2000 – en undersökning av antalet gudstjänstbesök en helg kring sekelskiftet – gjordes under helgen drygt 256.000 gudstjänstbesök i församlingar inom de genom SST bidragsberättigade trossamfunden. Detta innebär 48 % av samtliga gudstjänstbesök. Inom Svenska kyrkan gjordes (inkl kyrkliga förrättningar) ca 250.000 gudstjänstbesök. Källa: *Det religiösa Sverige*, sid. 301, redaktör Margareta Skog (Libris). Tyvärr har inga liknande undersökningar gjorts på senare tid.

Det statliga stödet till trossamfund ska bidra till att skapa förutsättningar att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. (Lag om stöd till trossamfund, SFS 1999:932, 2 §)

5. ANSLAG 9:1 NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

5.1 Kansli

SST:s kansli är förlagt till Ekumeniska centret vid Alviks Torg i Bromma. Närheten till de olika organ som sysslar med frågor gemensamma för flera trossamfund ger stimulerande kontakter, bra möjligheter till informationsutbyte och goda förutsättningar för samordning av vissa funktioner. Detta tas upp som något positivt i Departementsskrivelsen Ds 1999:12 om ”Statens stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan”. Totalt finns drygt 12 organisationer i centret med ca 250 arbetsplatser.

I budgetpropositionen 2011/12 tillfördes anslaget till SST (myndigheten) en höjning på 40% vilken var glädjande. Skälet till detta var enligt budgetpropositionen att SST ”ska bättre kunna möta de ökande behoven av stöd till trossamfunden, utöver statsbidraget, att vara expert i allmänna religions- och trossamfundsfrågor samt för att möta de ökade kraven på fördelning och uppföljning av statsbidraget”. I förra årets budget tillfördes

anslaget 1.5 miljoner för att SST bland annat skall kunna fortsätta att arbeta med kompetenshöjande fortbildning för trossamfunden. Därutöver flyttas 1 miljon från bidragsdelen till kansliet för att täcka kostnaderna för att SST från och med 1 juli 2014 fullt ut administrerar statsbidraget till andlig vård inom sjukvården.

Sammantaget har SST idag 7.6 tjänster fördelade på 8 personer. Därutöver har, från 1 mars, SST 0.6 tjänst på 1 person som är visstidsanställd för att arbeta, tillsammans med övriga kansliet, med det särskilda regeringsuppdrag myndigheten fått att fullgöra under 2016. Under året kommer också en forskare från Göteborgs universitet och en från Södertörns högskola att knytas till myndigheten för att ta fram en kunskapsöversikt över de trossamfund som kommit de senaste åren till Sverige från Mellanösten i samband med bland annat den politiska utvecklingen där.

5.2 Krisberedskap

Trossamfundens betydelse i krisberedskapen har framhållits i flera sammanhang sedan 1990-talet.

I samband med branden 1998 i Göteborg i makedonska föreningens lokaler, tydliggjordes att det fanns stora behov av kontakter in i det mångkulturella Sverige.

I budgetproposition 2007 formulerar regeringen SST:s uppgift på krisberedskapsområdet:

”Vid kriser och katastrofer är behovet omfattande av insatser från trossamfunden, för effektiv samverkan med andra parter behöver samfunden samordna sina insatser.”

Från 2008 är uppgiften att handlägga frågor om trossamfundens roll i krisberedskapssamordning inskrivet i instruktionen för SST.

År 2009 bildades MSB, myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samtidigt lades KBM, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar ned. En viktig fråga som SST arbetat med är hur trossamfundens samverkan med MSB ska utformas.

SST:s krisberedskapshandläggare har till huvuduppgift att finna arbetsmodeller för att utveckla och samordna trossamfundens lokala organisation inom krisberedskap i kommuner så att den även omfattar församlingar inom trossamfund knutna till SST. Detta innebär:

- kontakt med samhällets krisberedskapsansvariga, företrädesvis i kommun. En uppgift är att sammanföra ansvariga i kommun med trossamfunden
- kontakt med ansvariga för trossamfundens arbete med krisberedskapsfrågor
- kontakt med lokala ekumeniska råd
- kontakt med församlingar knutna till SST
- kontakt med Svenska kyrkans beredskapsansvariga
- kontakt med bl a MSB, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Migrationsverket.
- uppföljning och utvärdering av insatser vid kriser, katastrofer och händelser i kommuner där trossamfund varit eller kunnat vara aktiva.

Inriktningen är att hitta lokala arbetsmodeller, lyfta fram goda exempel, initiera kontakt mellan trossamfund och andra aktörer samt vara ett stöd i kontaktskapande arbete och processer.

Det som blivit tydligt i arbetet är att nästan alla olyckor och katastrofer har religiösa och kulturella dimensioner och att det behövs kompetens på detta område för att rätt tolka och agera i allvarliga händelser. Ett exempel är demonstrationerna efter publicering av karikatyrbilderna på profeten Mohammed år 2005.

Attentat som på skola i Trollhättan i oktober 2015 aktualiserar trossamfundens betydelse som krisstödsresurs. Krisstöd med rätt språk, symboler och riter betyder mycket när traumatiska händelser skakar ett samhälle. Trossamfundens resurser och kompetens kan i samverkan med andra aktörer skapa ett hållbart och långsiktigt krisstöd. Kontakter och resurser bör vara etablerade och kända i förväg och här finns på många håll ett utvecklingsområde.

Social oro, förtroendekriser och intressekonflikter är ett viktigt område för preventiv krishantering, när internationella händelser får genomslag som konflikter i Sverige. Trossamfunden spelar i detta sammanhang en viktig roll.

Trossamfunden har flera roller vid främlingsfientliga attacker. Trossamfund kan vara utsatta för attacker vilket regeringsuppdraget "*Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund*" visar. Att rusta trossamfundens egen krisberedskap att stå emot främlingsfientliga attacker är ett omfattande och stundtals akut arbete. 2015 genomförde SST en första utbildning i grundläggande säkerhet där Polisen, Räddningstjänsten och Stölskyddsföreningen utbildade representanter från trossamfunden i hot och riskanalys, lagstiftning och systematiskt brandskyddsarbete. En annan roll trossamfunden spelar i händelse av främlingsfientliga attacker där inte trossamfunden direkt attackeras är att agera resurs i krisstöd för drabbade.

Arbete med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism berör även krisberedskapsarbete i trossamfund. Att bidra till att värna demokratin mot våldsbejakande extremism är också trossamfundens uppgift. När trossamfunden arbetar med att skapa trygga och säkra miljöer att vistas i innefattas även åtgärder för att identifiera och hantera våldsbejakande rörelser som kan hota trossamfundens verksamhet. Upparbetade och regelbundna kontakter med myndigheter och kommunens krisberedskapsresurser är nödvändiga för ett framgångsrikt och långsiktigt arbete mot våldsbejakande extremism och för att skapa trygga och säkra miljöer. Många gånger är krisberedskapskontakter de enda regelbundna och upparbetade kontakter som existerar mellan trossamfund och kommuner. Dock ej i alla kommuner. I den nationella satsning som utförts av Samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism ingår att uppmana kommunerna att utse kontaktperson för det lokala arbetet vilket ökat efterfrågan på trossamfundskontakter i stor omfattning.

Flyktingsituationen under 2015 har i stor utsträckning påverkat trossamfunden. Många nyanlända identifierar trossamfunden som trygga och välkända aktörer som hjälper människor praktiskt, socialt, språkligt och religiöst vilket under höstens flyktingsituation blivit synligt när stora mängder människor sökt sin tillflykt till trossamfunden. Trossamfunden har med stor mobilisering i egna led och med egna resurser försökt möta utmaningarna i det stora behov som flyktingsituationen inneburit. Många av trossamfunden i Sverige drivs med stort ideellt engagemang och ofta knappa ekonomiska resurser. Höstens stora mobilisering att hjälpa nyanlända har inneburit stora påfrestningar där viljan att hjälpa tärt hårt på resurserna och satt trossamfundens krisberedskap på

prov. Flyktingsituationen har även tydliggjort stora brister i nödvändig samverkan och kommunikation mellan myndigheter och trossamfund. Viktiga myndigheter har saknat samverkan med trossamfund. Samverkansforum, rutiner och nödvändig kommunikation har med SST:s hjälp initierats. Arbetet med samverkan och kommunikation har för SST inneburit utbildningsinsatser, information och processledning i en pressad situation.

Det som blivit tydligare under de senaste åren som gått är att efterfrågan kring SST:s kompetens och möjligheter att stödja är större än vad vi idag har resurser till inom bland annat följande områden, utöver vad som sagts ovan:

- Tillsammans med enskilda trossamfund utarbeta krisberedskapsplaner, delta i övningar och stödja lokalt mottagande av dessa. Stödja i utvärdering och revidering. Accentuerats särskilt i samband med de ökande brotten mot religiösa lokaler.
- Arbeta med och initiera mångreligiösa råd som tillsammans med kommuner kan arbeta förebyggande kring social hållbarhet. Gäller även regionalt där ökat intresse och efterfrågan finns hos länsstyrelser och landsting.
- SST efterfrågas mer och mer när det gäller att samverka med andra myndigheter i frågor som rör trossamfundens roll och möjlighet inom krisberedskapsarbetet. SST efterfrågas också mer och mer i uppgiften att vara expertorgan som utbildare, kunskapsförmedlare och processledare.
- SST efterfrågas alltmer vid händelser där operativa funktioner söker kontakter med, kunskap om och kompletterande lägesbild från trossamfundet.
- Utveckla samverkan mellan trossamfundens roll och uppgift inom krisberedskapsarbetet och arbetet med den andliga vården inom sjukvården.

För att kunna möta det som är beskrivet ovan, uppfylla de behov och förväntningar som finns från andra myndigheter inklusive län och kommuner och stödja trossamfundet i deras eget arbete med krisberedskap måste SST förstärkas med ytterligare minst en tjänst.

5.3 Administration

Administrationskostnaderna har ökat det senaste året. Detta beror till stor del på det nya prismodellsystem som Statens Servicecenter infört under 2014 och som medför en höjning på dryga 50% för SST, en kostnadsökning på över 200.000 kr. För att möta dessa höjningar, fördyrningen av ekonomihanteringen genom införandet av VISMA och de höjda kostnaderna för att uppfylla de nya kraven på e-arkiv måste **förvaltningsanslaget tillföras 400.000 kr.**

5.4 Möjliga konsekvenser av Statskontorets översyn av SST:s ledningsform

Under 2015 fick Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av SST:s ledningsform. En rapport presenterades i november 2015. Denna kommer att remissbehandlas under våren 2016. Utöver själva ledningsformen tar rapporten också upp frågor kring SST:s

uppdrag och instruktion. Om de förslag som Statskontoret presenterar också bli regeringens beslut, i stora drag, kommer det att påverka och utveckla kansliets arbete när det gäller kontakten med och stöd till icke statsbidragsberättigade trossamfund, inklusive Svenska kyrkan. Till detta innebär förslagen också att myndighetens uppgift som expertorgan görs till huvuduppdrag vilket också ställer än högre krav på bred kompetens inom kansliet. Därtill kommer ett ökat tryck på kansliet när det gäller att besvara frågor från trossamfund, myndigheter och allmänhet, besöka och hålla kontakt med nyetablerade trossamfund och möta den ökade administration som fler statsbidragsberättigade trossamfund innebär. **Detta sammantaget kräver att kansliet behöver förstärkas med två tjänster.**

5.5 Sammanfattning. Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Sammanfattningsvis förslås anslag 9:1, Nämnden för statligt stöd till trossamfund uppgå till 13.323.000 kr

6. ANSLAG 9:2 STÖD TILL TROSSAMFUND

Bidrag till trossamfund kan utgå i form av *Organisationsbidrag*, *Verksamhetsbidrag* och *Projektbidrag*.

Organisationsbidrag kan beviljas trossamfund och lokala församlingar för att de skall kunna bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet. Centralt i verksamheten är gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Den större delen av statsbidraget skall utgöras av organisationsbidrag. (Sid 68 i propositionen Staten och trossamfunden – stöd, 1998/99:124)

Verksamhetsbidrag beviljas för sådana verksamheter som trossamfunden bedriver och som staten har ett särskilt intresse av att stödja. De två områden som nämns i förordningen om statsbidrag till trossamfund är viss teologisk utbildning och andlig vård inom sjukvården.

Projektbidrag kan beviljas som lokalbidrag, etableringsbidrag och särskilt utbildningsbidrag.

Det totala anslaget till SST för stöd till trossamfund har från år 2012 till 2016 uppgått till (under 2015 höjdes säkerhetshöjande åtgärder med 7 milj och 10 milj anslags till flyktingarbete):

År	2012	2013	2014	2015	2016
Belopp (tusen kr)	60.232	75.232	77.662	102.092	91.894

6.1.1 Organisationsbidrag

För trossamfunden och deras församlingar är det av vikt att kunna påräkna ett grundläggande stöd för finansiering av löpande kostnader vilket organisationsbidraget möjliggör. Fördelningsprinciperna för bidraget har utformats så att bidraget skall medverka

till att ge en långsiktighet och stabilitet i församlingarnas verksamhet.

Under de senaste åren har ett nytt mönster framträtt bland trossamfunden. Även om medlemsantalet i stort sett är stabilt grundar många samfund, främst i Sverige nyetable-
rade, som finns i storstadsområdena nya församlingar ute i landet samtidigt som de lite äldre svenska samfunden står inför nya utmaningar när det gäller strukturer och sam-
verkan. Båda dessa tendenser kräver en långsiktighet i det nya man bygger upp för att
möta människors behov och finnas på platser dit människor mer eller mindre frivilligt
flyttar. Därtill har flera samfund nu efter flera år i Sverige nått en sådan stabilitet och
livskraft att de blivit statsbidragsberättigade genom regeringsbeslut eller genom med-
lemskap i någon av samverkansorganisationerna som nämns i förordningen. Vidare kan
konstateras att flera samfund har sökt under året hos regeringen men fått avslag. I en
del fall har skälen till avslag varit av sådan art att samfunden med stor sannolikhet
kommer att återkomma med ny ansökan när avslagsskäl åtgärdats. Flera samfund
som inte än har sökt hos regeringen att bli statsbidragsberättigade står i kontakt med
SST och en del kommer med stor sannolikhet att ansöka. Utöver att detta innebär en
ökad arbetsinsats för kansliet när det gäller att administrera fler statsbidragsmottagare
innebär det samtidigt att organisationsbidraget till enskilda trossamfund sjunker då fler
skall dela på kakan om inte bidraget höjs.

Bidragsutvecklingen för organisationsbidraget har varit följande:

År	Fördelat till trossamfund och församlingar som organisationsbidrag*	Antal betjä- nade	Bidrag per betjänad
2007**	40.650.000	742 919	54:72
2008 *	40.650.000	754 268	53:89
2009 *	40.650.000	753 952	53:99
2010 *	40.650.000	761 538	53:38
2011*	40.650.000	754.525	53:87
2012*	49.340.000	749.271	65:18
2013*	49.357.000	757.831	65:12
2014*	49.407.000	749.865	66.07
2015*	57.162.000	735.088	75.67
2016*	56.742.620	761.584	74.51

* 500.000 kr har också årligen utbetalats till de nordiska kyrkorna.

** 500.000 kr har också utbetalats till de nordiska kyrkorna samt 30.000 kr
under andra halvåret 2007 till Eritreanska ortodoxa kyrkan.

Vissa trossamfund har hjälp av staten med uppbörd av kyrkoavgifter. Kostnaden för
detta har reducerat statsbidragen. För att få en bättre jämförelse mellan åren har kost-
nadsreducering inte skett i ovanstående tabell.

SST anser att det är av största vikt att organisationsbidraget kan fortsätta att utvecklas positivt. Utöver de nya mönster och behov som nämnts ovan är det organisationsbidraget som ger trossamfunden den största möjligheten att långsiktigt planera och prioritera sin verksamhet. Statsbidraget per betjänad ligger i år på cirka 74 kr. För att möta framtida behov och de utmaningar som nämnts behöver det totala organisationsbidraget höjas med 20%.

6.1.2 Sammanfattning Organisationsbidrag

SST bedömer att det totala behovet av medel för organisationsbidrag är 70.000.000 kr.

6.2 Verksamhetsbidrag

6.2.1 Bidrag till teologisk utbildning vid angivna högskolor/seminarier

Verksamhetsbidrag får beviljas för teologisk utbildning vid de i förordningen uppräknade teologiska högskolorna/seminarierna.

Den utbildning vid de teologiska högskolorna som finansieras genom andra former av statligt stöd har ej legat till grund för bidraget från SST.

Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium har från och med mitten av 2008 sin verksamhet inom ramen för Teologiska Högskolan i Stockholm (THS). Den statsbidragsberättigade verksamheten på seminariet har därför upphört. Från och med 1 juli 2014 har den statsbidragsberättigade verksamheten vid Korteboskolan upphört i och med att pastorsutbildningen där nu ingår i den för Svenska Alliansmissionen, Pingst och Evangeliska frikyrkans gemensamma utbildning.

För 2015 har nämnden fördelat 900.000 kr till de teologiska högskolorna och seminarierna.

Ett program vid Teologiska Högskolan i Stockholm (THS), i samarbete med S:t Ignatios andliga akademi (ortodox) i Södertälje, för utbildning av ortodoxa präster kommer att starta under 2016 vilket kommer att ha stor betydelse för många ortodoxa och österländska kyrkors integrationsprocess i Sverige. Likaså pågår flera processer för att starta utbildningar som kan nyttjas av blivande imamer. **Detta är något lika viktigt som värt att stödjas från statens sida och därför behöver denna del av verksamhetsbidraget ökas med 600.000 kr.**

6.2.2 Bidrag till andlig vård inom sjukvården

Med andlig vård inom sjukvården avses arbete som trossamfunden bidrar med på sjukhusen till stöd för patienter, närstående och personal. Arbetet har sin grund i den helhetssyn inom vården som sjukhus och landsting/regioner slår fast genom värdegrunder, riktlinjer m.m. och som innebär att man beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov som viktiga delar av en god vård. Trossamfundens normala verksamhet med besök hos medlemmar på sjukhus uppfattas som medlemsvård och omfattas inte av begreppet andlig vård. Den andliga vården inom sjukvården är en resurs för var och en som frågar efter detta på sjukhusen. Till hälso- och sjukvårdens ansvar hör att inte diskriminera eller behandla någon orättvist på grund av religion eller trosuppfattning. Breddning av trossamfund med tjänster inom den andliga vården som

skett under senare år är därför av största vikt. Den har inneburit stärkta möjligheter att tillmötesgå enskilda som vid sjukhusvistelser önskar kontakt med den trosriktning som man upplever sig stå närmast eller har traditionella band till.

De kristna kyrkornas gemensamma arbete med andlig vård i sjukvården benämns Sjukhuskyrkan. Verksamhetsbidraget går till den del av den ekumeniska Sjukhuskyrkan som relaterar till de bidragsberättigade trossamfundet, liksom till tjänster som bärs av bidragsberättigade trossamfund som representerar andra religioner. Förutom bidrag till tjänster, utgår även bidrag för utbildning av medarbetare inom den andliga vården i sjukvården.

Bidrag utgår för lokala sjukhuspastorer, präster, diakoner, ordenssystrar, imamer, muslimska och buddhistiska koordinatörer. Tjänsterna är alltid kopplade till betydande egeninsatser från församlingarna. Endera i form av ca. 70 % av kostnaderna för tjänsterna eller när det gäller koordinatörerna; en betydande ideell insats av personer från församlingarna som står till förfogande på koordinatörernas kontaktlistor och som kallas in till sjukhusen. Egeninsatsen är mycket betungande för församlingarna att bära, både när det rör sig om pengar och när det handlar om ideella insatser av personer från församlingarna. Under de cirka 15 år som bidragen stod helt stilla fick detta följderna att flera tjänster har omvandlades från heltidstjänster till deltidstjänster. Bidragsökningen under senare år har inneburit att en starkt stabilitet för den nivå tjänsterna dragits ner till och för några av tjänsterna på universitetssjukhusen har sysselsättningsgraden åter kunnat ökas något. En årlig uppräknig av bidraget är dock helt nödvändig för att denna stabilitet ska kunna upprätthållas inte minst med tanke på avtalsenliga lönehöjningar. Att sysselsättningsgraden är stabil och inte minskas är även avgörande för att beredskapen under kvällar och helger ska kunna upprätthållas. I detta sammanhang ska noteras att på i stort sett alla sjukhus i Sverige är det endast personal inom den andliga vården inom sjukvården, av dem som arbetar med psykosocialt stöd på sjukhusen, som har beredskap under kvällar och helger vilket innebär många inkallelser till stöd för patienter, anhöriga och personal.

Den betydande egeninsatsen är också ett hinder för flera av invandrarsamfundet att fortsätta utvecklingen av verksamheten inom den andliga vården i sjukvården, trots att bidragsnivån ofta är högre i det initiala skedet av en tjänst. Det gäller även när egeninsatserna består av ideellt arbete utfört av personer från församlingarna som finns på koordinatörernas kontaktlistor. En styrka i att kunna kalla in personer på kontaktlistor vid behov är att man därmed har tillgång till personer med vana att kallas in till sjukhusen som representerar olika riktningar inom en religion, liksom olika språk och kulturella bakgrunder. En svaghet är att dessa personer som regel har arbeten som gör att de inte kan komma in till sjukhuset direkt när kallelsen sker. Detta gör att de muslimska riksorganisationerna planerar för att komplettera koordinatörstjänsterna med några sjukhusimamtjänster på halvtid, med placering på sjukhus i första hand i de tre storstadsområdena. Det skulle innebära en tydligare närvaro på sjukhusen genom sjukhusimamen, samtidigt som en fortsatt 25 % koordinatörstjänst utgör avlastning för sjukhusimamen när det gäller samordning av kontakter. Att på detta sätt stärka den muslimska andliga vården i sjukvården är motiverat då erfarenheten är att man blir alltmer efterfrågade av patienter, deras närstående men även av personalen. Till detta kommer även att det ökade antalet flyktingar i Sverige också inneburit att den muslimska andliga vården i sjukvården är mer efterfrågad. En viss ökning av bidraget krävs för att denna förstärkning av den muslimska delen av den andliga vården i sjukvården ska kunna möjliggöras.

Utbildningsinsatser för medarbetare inom den andliga vården i sjukvården fortsätter vara ett prioriterat område. Detta efterfrågas av landstingen då de med rätta menar att det är en viktig del av kvalitetssäkringen för denna verksamhet. Den del av bidraget som riktar sig till utbildning kommer därför att vara fortsatt hög även för år 2017.

Noterbart är att personal inom sjukvården i allt högre grad efterfrågar tjänster från företrädare för den andliga vården i sjukvården, bland annat gäller det avlastningssamtal och utbildningstillfällen för personalgrupper, samt enskilda samtal. Personalen från den andliga vården i sjukvården ingår som regel också i sjukhusens PKL-team, liksom i sjukhusens etiska råd.

Den kristna delen av den andliga vården i sjukvården som berörs av bidragen förmedlade via SST innefattar omkring 55 medarbetare. Ytterligare en ortodox sjukhusprästtjänst planeras för år 2016. Buddhisterna har två koordinatörer på 40 % sysselsättningsgrad vardera och cirka 135 ideellt arbetande personer på kontaktlistorna. Muslimerna har en sjukhusimamtjänst och 11 koordinatörer och sammantaget upp mot 200 personer på kontaktlistorna. Ett första steg i att förstärka den muslimska delen av den andliga vården genom kompletterande någon sjukhusimamtjänst i ett av storstadsområdena planeras redan under 2016.

För 2016 fördelas 9 500 000 kr som bidrag till andlig vård inom sjukvården.

En uppräkningsavhandling är angeläget. Dels för att möjliggöra förstärkningen av den muslimska andliga vården genom några sjukhusimamtjänster i storstadsområdena och dela för att säkerställa en fortsatt stabilitet kring tjänsterna som inkluderar löneökningar enligt avtalen, liksom en fortsatt prioritering av utbildningsinsatser. **För år 2017 föreslås därför en uppräkningsavhandling med 500 000 kronor.**

6.2.3 Sammanfattning Verksamhetsbidrag

Bidrag till teologisk utbildning 1.500.000 kr

Bidrag för andlig vård inom sjukvården 10.000.000 kr

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för verksamhetsbidrag till 11.500.000 kr.

6.3 Projektbidrag

6.3.1 Lokalbidrag

Lokalbidrag får enligt förordningen beviljas för att skaffa lokaler genom nybyggnad eller köp, bygga om eller rusta upp församlingens lokaler, anpassa församlingens lokaler till personer med funktionsnedsättning samt förbättra säkerheten i församlingens lokaler.

Anslaget för lokalbidrag beskars kraftigt 1997 till storleksordningen 2.000.000. Riksdagen framhöll då att det var en tillfällig sänkning av bidraget. SST beslutade i den situationen att endast utlysa bidrag till anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning. I budgetpropositionen för 2013 återinförs ett lokalbidrag på 1997 års nivå, alltså en höjning med 10.000.000 kr. I år 2014 budgetproposition fanns en extra satsning på lokalbidrag med 1.5 miljoner vilket gjorde den sammanlagda summan för 2014 blir 13.5 miljoner att fördela. År 2015 har det funnits ett lokalbidrag på 23 miljoner varav 10 miljoner var öronmärkta för säkerhetshöjande åtgärder. Av dessa fick högst 700 000 kr användas till utbildningsinsatser rörande säkerhet.

För 2016 har SST beslutat att inte utlysa några lokalbidrag för lokaler eller anpassning

av lokaler. Anledningen är att det vid utgången av 2015 fanns en betydande kö av ansökningar som inte har varit möjliga att beslutas på grund av att bidragsmedlen var slut. För att så att säga beta av den kön kommer 2016 års medel att användas till detta.

Kyrkobyggnadens betydelse har belysts i flera utredningar under 1990-talet. I 1993 års samlingslokalutrednings betänkande, *Mycket Under Samma Tak*, SOU 1994:32 som speciellt behandlar bidragen från SST, framhålls att behovet av gudstjänstlokaler är grundläggande för trossamfundet. I utredningen som till stor del fortfarande är aktuell betonas invandrarsamfundens behov av gudstjänstlokaler vid etablering på nya orter och vid konsolidering av församlingar, anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning, samt frikyrkornas behov av genomgripande upprustning av sina gudstjänstlokaler.

År 2003 överlämnades utredningen *Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling*, SOU 2003:118 till regeringen. SST har därefter yttrat sig över utredningen och framhåller då bl.a. behovet av olika typer av samlingslokaler och statligt stöd till lokaler. Särskilt framhålls att stödet till trossamfundens lokaler bör utvecklas.

Från och med år 2002 återinfördes ett statsbidrag till Svenska kyrkan för underhåll av kulturhistoriskt värdefull egendom. Något som inte gäller för andra trossamfund. Bidrag har tidigare lämnats ur den då statliga Kyrkofonden. För 2016 är bidraget 460.000.000 kr.

Ytterligare en bidragsgivare för lokaler är Allmänna arvsfonden. Under 2008 gjordes en utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006, *Rum för idealism*, (Arvsfonden november 2008). Stödet för lokaler var i början av perioden omfattande men minskade sedan drastiskt för att i slutet av perioden öka igen. Se sid. 3, 34 – 35.

Den 16 juni 2011 presenterade regeringen *En strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken 2011 – 2016*. Där framhålls att regeringen bland annat ska inrikta insatser på att "samhället skall utformas så att personer med funktionsnedsättning i ökad utsträckning ges förutsättningar att leva självständigt och göra egna val" (sid 38) och "för att de insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället måste arbetet präglas av att förbättra den fysiska tillgängligheten för människor" (sid 38). Denna inriktning och vilja som regeringen presenterar i strategin bör rimligen innebära en förstärkning av bidraget för anpassning av gudstjänstlokaler till personer med funktionsnedsättning. Nya lösningar angående anpassning har kommit under de senare åren, dock oftast kostsamma.

Behovet av bidrag för anpassning av lokaler till personer med funktionsnedsättning kvarstår vilket också motiverar en höjning av anslaget.

Främlingsfientliga handlingar

Under 2014 hade SST i uppdrag av regeringen att kartlägga främlingsfientliga handlingar mot trossamfund, både mot lokaler och individer. En rapport överlämnades till regeringen den 12 november 2014. Kartläggningen visade med stor tydlighet att detta är ett allvarligt problem som växer i omfattning. Detta var något som fortsatte under 2015 och som Brottsförebyggande rådets rapport i juli 2015 visade.

I budgetpropositionen 2016 skriver regeringen: "Religionsfriheten är central i Sverige och det ska vara självklart att alla ska kunna utöva sin tro utan att vara rädda för hot och våld. Omvärldsutvecklingen har lett till hot och hat som riktar sig mot flera religiösa inriktningar. Religiösa byggnader och andra institutioner, såsom skolor, utsätts för skade-

görelse och personer som bär tydliga religiösa symboler utsätts för hot, våld och trakasserier endast på grund av sin religiösa tillhörighet. Det är rättsväsendets myndigheter som ytterst ansvarar för ordning och säkerhet, men regeringen bedömer att ett viktigt komplement till dessa myndigheters arbete är att tilldela Nämnden för statligt stöd till trossamfund fortsatt stöd för bidrag till säkerhetshöjande insatser hos trossamfunden.”

Antalet ansökningar till SST, under 2015, om lokalbidrag för säkerhetshöjande insatser var 63 stycken. Under 2015 beviljades 43 bidrag, 5 avslogs, 4 återkallades av sökande och 11 st är bordlagda för vidare beredning. Ingenting tyder på att behovet under 2016 för detta bidrag kommer att minska.

När det gäller detta nya lokalbidrag, säkerhetshöjande åtgärder, skall SST enligt årets regleringsbrev inkomma till regeringen senast den 4 april 2016 med en redovisning och analys av denna satsning. I samband med detta kommer myndigheten också att mer i detalj redovisa synen på detta bidrags storlek och användning. I väntan på detta verkar nuvarande nivå på 10 miljoner vara rimlig.

En ökning av lokalbidraget på 10.000.000 kr torde vara rimligt utifrån det stora behov som finns bland främst de så kallade invandrarsamfunden när det gäller att bygga eller köpa egna lokaler för sin verksamhet. Till detta kommer också ett allmänt fortsatt behov av att anpassa lokaler för personer med funktionsnedsättning.

Då byggprojekten till största delen är skattepliktiga torde anslaget inte utgöra någon reell kostnad för staten. Arbetsgivaravgifter och moms på byggprojekten är inkomstskällor för staten vilka överstiger nivån på bidraget.

6.3.2 Etableringsbidrag

Projektbidrag för etablering kan lämnas till ett trossamfund eller en församling som huvudsakligen betjänar till landet invandrade trosbekännare.

Flera av de nyetablerade trossamfunden, speciellt de muslimska, har under de senaste åren etablerat verksamhet på nya platser i landet. Nyetableringen fortsätter och etableringsbidraget ger församlingarna ekonomiska möjligheter för fortsatt etablering. Även andra trossamfund, framförallt kristna, har haft invandring från framför allt Irak, Egypten, Eritrea och Etiopien vilket ställer krav på etablering av ny verksamhet på nya orter. Detta gäller också Mandéer och Aleviter och i viss mån Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd.

För år 2016 har 1.350.000 kr beviljats eller reserverats för ändamålet. **SST bedömer bidraget som angeläget och föreslår att 1.800.000 kr beräknas för år 2017.**

6.3.3. Bidrag för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige

Projektbidrag får lämnas för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige. Frågan om utbildning av funktionärer är aktuell inom de nyetablerade trossamfunden. Flertalet av dessa samfunds religiösa ledare kommer från annat land än Sverige och har oftast inte en svensk utbildning. Behovet av att utbilda ledare på akademisk nivå som vuxit upp i Sverige har framhållits av flera av dessa samfund. Rekryteringssvårigheter föreligger dock varför bi-

dragsbehovet inte blir särskilt stort. För år 2016 har 300 000 anslagits till detta ändamål
För år 2017 har SST beräknat behovet till 300.000 kr.

Enligt SST:s tillämpningsföreskrifter kan också bidrag användas till kurser för funktionärer med administrativa eller organisatoriska uppgifter inom samfund/församling. Under senare år har detta skett med kassör och ordförande som målgrupp. Kurser som varit uppskattade och välbesökta. SST ser ett behov av att bredda dessa kurser till att omfatta grundläggande frågor rörande föreningskunskap, föreningsteknik och föreningsars/församlingars relation till bland annat kommuner och kommunala organ.

Sammantaget beräknas behovet av medel för utbildning av funktionärer i trossamfund till 300.000 kr.

6.3.4 Sammanfattning, Projektbidrag

Behovet av lokalbidrag bedöms till 33.000.000 kr.

Behovet av etableringsbidrag bedöms till 1.800.000 kr.

Bidragsbehovet för utbildning och fortbildning av funktionärer i trossamfund som saknar egna utbildningsinstitutioner i Sverige beräknas till 600.000 kr.

Totalt bedömer SST bidragsbehovet för projektbidrag till 35.400.000 kr.

7. Anslagsbehållning

Anslag 9:2

Ett bestående problem är disponeringen av beviljade bidrag från år till år. Bidrag betalas ut först när minst 80% av det beviljade beloppet redovisas som förbrukat. Det är, å andra sidan, inte heller rimligt att betala ut bidragsmedel innan byggnationen eller upprustningen har kommit igång. Enligt SSTs regler har en församling eller förening rätt att disponera bidraget i upp till två år efter nämndens beslut. Denna konstruktion gör att det medel som nämnden beviljar ett visst år ibland inte rekvireras förrän två budgetår senare. Att korta ner tiden är inte heller rimligt med tanke på att medlen ska bekosta strukturella förändringar som tar tid att genomföras. Om myndigheten hade rättigheten att spara alla medel år från år, skulle detta inte vara ett problem. Enligt det senaste regleringsbrevet får myndigheten endast spara 3% av tidigare års anslag. Teoretiskt sett betyder det att de medel som nämnden beviljat för året, men ännu inte kunnat betala ut eftersom byggnationen inte är tillräckligt klar, har i princip tagits tillbaka. Detta gör att årsredovisningen redovisar dels de belopp nämnden beviljat för året samt, i annan tabell, redovisar de medel som betalats ut. Summorna i den andra tabellen består alltså i princip av medel som kan vara beviljade så tidigt som två år tidigare.

Skulle beviljade medel istället genast betalas ut till beviljad församling eller förening inträffar istället en annan problematisk situation, nämligen att statens medel förvaltas innan de förbrukas, hos mottagaren och inte inom statskassan. Detta innebär också att medel skulle komma att behöva återkrävas, och i de fall detta inte går p.g.a. till exempel konkurser, skapa förlust för staten.

Det skulle därför vara mest rimligt att myndigheten från år till år får behålla de medel som för året är beviljade men ännu ej kunnat betalas ut. Alla andra former ger en orimlig osäkerhet i hanteringen av skattemedel.

Stockholm den 16 februari 2016

NÄMNDEN FÖR STATLIGT STÖD TILL TROSSAMFUND

Åke Göransson
Generalsekreterare
SST

Statistik 2014

Antal bidragsgrundande personer (betjänade) i trossamfund relaterade till SST per den 31 december 2014

Samfund	Bidragsgrundande personer*		Skillnad 2013-14
	2014	2013	
Alevitiska Riksförbundet	3 556	-----	+3 556
Anglikanska kyrkan	3 516	3 516	0
ELM - Bibeltrogna Vänner	2 303	2 820	-517
Estniska evangelisk lutherskakyrkan	4 719	4 719	0
Lettiska evangelisk-lutherskakyrkan	1 916	1 916	0
Evangeliska Fosterlandsstiftelsen	42 423	41 691	+732
Frälsningsarmén	11 771	12 008	-237
Islamiska sammarbetsrådet	110 000	110 000	0
Judiska församlingarna	8 414	8 344	+70
Equmeniakyrkan	127 378	129 626	-2 248
Evangeliska Frikyrkan	49 447	49 000	+447
Ortodoxa och österländska kyrkor			
- Antiokiska ortodoxa kyrkan	634	-----	+634
- Armeniska apostoliska kyrkan	2 375	2 375	0
- Bulgariska ortodoxa kyrkan	800	800	0
- Eritreanska ortodoxa kyrkan	2 666	2 666	0
- Etiopiska ortodoxa kyrkan	2 870	2 870	0
- Finska ortodoxa kyrkan	1 500	1 500	0
- Grekisk ortodoxa kyrkan	17 500	17 500	0
- Koptiska ortodoxa kyrkan	2 915	2 915	0
- Makedoniska ortodoxa kyrkan	6 000	6 000	0
- Rumänska ortodoxa kyrkan	6 100	6 100	0
- Ryska ortodoxa kyrka , Konstantinopel	1 500	1 500	0
- Ryska ortodoxa kyrkan av Moskva	2 414	-----	+ 2 414
- Serbiska ortodoxa kyrkan	27 855	27 855	0
- Svenska ortodoxa prosteriet	2 174	2 174	0
- Syrisk ortodoxa ärkestiftet	26 094	26 094	0
- Syrisk ortodoxa patriarkatets ställföreträdarskap	24 302	24 302	0
- Österns assyriska kyrka	6 112	6 112	0
Mandeiska Sabeiska Samfundet	7 606	-----	+7 606
Pingströrelsen	110 762	109 472	+1 290
Romersk-katolska kyrkan	109 967	106 873	+3 094
Sjundedags Adventistsamfundet	3 547	3 577	-30

Svenska Alliansmissionen	20 217	21 271	-1 054
Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd	4 812	4 812	0
Ungerska Protestantiska kyrkan	5 419	5 419	0
Totalt	761 584	745 827	+15 757

* Bidragsgrundande person (Betjänad): Medlem eller registrerad deltagare i verksamhet som organiseras av trossamfund eller församling.

Equmeniakyrkan är den kyrka som Metodistkyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan tillsammans bildade 2012, först under arbetsnamnet Trossamfundet Gemensam Framtid.

Från och med 2000 är Danska, Norska och Isländska kyrkorna i Sverige bidragsberättigade genom SST. Dessa kyrkor är i stor utsträckning "sjömanskyrkor". Några statistiska uppgifter från dessa kyrkor redovisas inte för tillfället. Från och med 2015 kommer statistik från dessa kyrkor att redovisas.

Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd (SBS) består av 22 självständiga trossamfund av olika storlek vilka representerar de tre huvudinriktningarna inom buddhismen.

Statistikuppgifterna från samfunden har mycket olika karaktär. Bakom flertalet av uppgifterna ligger en noggrann redovisning från samfunden. Kursiva siffror är uppgifter från 2011. Under den treårsperiod har dessa siffror legat fast med trossamfundens arbetat med att kvalitetssäkra medlemsstatistiken. Från och med statistikredovisningen för år 2015 kommer alla trossamfunds statistiska uppgifter att redovisas. De riksorganisationer som ingår i Islamiska sammarbetsrådet kommer då också att redovisas var för sig.